

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про судово-експертну діяльність

Цей Закон визначає правові та організаційні засади судово-експертної діяльності в Україні з метою забезпечення правосуддя незалежною, кваліфікованою та об'єктивною експертизою, орієнтованою на максимальне використання досягнень науки і техніки.

Розділ І. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Визначення основних термінів

1. У цьому Законі терміни вживаються в такому значенні:

1) Національна експертна служба України – центральний орган виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України у відповідності до затвердженого Положення, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері судово-експертної діяльності.

2) вид судової експертизи – експертні дослідження, об'єднані спільністю знань, які служать джерелом формування теоретичних і методичних основ судових експертиз та об'єктів, досліджуваних на базі цих знань.

3) висновок експерта – це докладний опис проведених експертом досліджень, зроблені у результаті них висновки та обґрунтовані відповіді на питання, поставлені експертові, складений у порядку, визначеному законодавством;

4) експерт - особа, якій відповідно до вимог чинного законодавства доручено проведення судової експертизи;

5) експертна спеціальність – окремий напрямок спеціальних знань, що визначає компетенцію судового експерта з проведення певного виду судових експертиз, за яким присвоюється кваліфікація судового експерта;

6) Державний реєстр атестованих судових експертів України – офіційна електронна база даних про осіб, які отримали кваліфікацію судового експерта

в порядку, передбаченому цим Законом;

7) замовник судової експертизи — фізична чи юридична особа (орган), яка (який) в порядку, передбаченому законодавством, залучила суб'єкта судово-експертної діяльності для надання висновку експерта;

8) зразки для проведення судової експертизи — об'єкти матеріального світу (їх фрагменти, частки, відбитки, інші відображення), що відтворюють властивості живої людини, тварини, трупа (людини або тварини, його частки), рослини, предмета, документа, речовини тощо, які необхідні для надання висновку експерта, одержані в установленому законом порядку;

9) кваліфікація судового експерта — обсяг знань та навичок, необхідний для самостійного проведення судової експертизи за відповідною експертною спеціальністю, що встановлюється шляхом атестації судового експерта в порядку, визначеному цим Законом;

10) метод судово-експертного дослідження — система логічних і (або) інструментальних операцій (засобів, способів), які застосовуються під час дослідження об'єктів судової експертизи для встановлення фактів та обставин справи, що становлять предмет судової експертизи;

11) методика судової експертизи — результат наукової та/або узагальнення практичної роботи, що містить систему методів дослідження, які застосовуються експертом у певній послідовності з метою виконання експертного завдання шляхом дослідження об'єктів судової експертизи в межах предмету експертного дослідження;

12) об'єкти дослідження — матеріальні та нематеріальні (інформаційні) об'єкти, що досліджуються експертом засобами спеціальних наукових знань в межах предмета експертного дослідження (речові докази, похідні речових доказів, зразки, документи, тіло й стан психіки людини, трупи (їхні частки), тварини (їхні частки), рослини (їхні частки), будівлі, споруди, ділянки місцевості тощо, а також відомості, що зафіксовані в матеріалах справи, або у матеріалах, наданих особами, за зверненням яких здійснюється дослідження експертом;

13) пошкодження об'єкта в процесі дослідження — змінення властивостей чи стану об'єкту під час проведення досліджень;

14) предмет судової експертизи — встановлювані на підставі спеціальних знань експерта фактичні дані та обставини, що мають значення для вирішення кримінальної, цивільної, господарської, адміністративної справи, справи про адміністративне правопорушення або виконання рішень суду;

15) Реєстр методик судових експертиз — офіційна електронна база методик проведення судових експертиз, які атестовані та рекомендовані до впровадження в експертну практику;

16) спеціальні знання — професійні знання та вміння, якими володіють спеціалісти у тій чи іншій галузі науки, техніки, мистецтва, ремесла тощо, отримані у процесі навчання та практичної діяльності за тією чи іншою спеціальністю (фахом) і необхідні для вирішення питань, які виникають в процесі досудового розслідування, суду та виконавчого провадження;

17) судова експертиза – дослідження експертом на основі спеціальних знань у галузі науки, техніки, мистецтва, ремесла тощо матеріальних та нематеріальних (інформаційних) об'єктів, явищ і процесів, які містять інформацію про фактичні дані та обставини справи, що є або будуть предметом судового розгляду;

18) судовий експерт – особа, яка відповідає встановленим цим законом та іншими нормативно-правовими актами вимогам, пройшла спеціальну професійну підготовку, здала кваліфікаційний іспит та внесена до Державного реєстру атестованих судових експертів України;

19) судово-експертна діяльність - діяльність держави, юридичних і фізичних осіб з метою забезпечення правосуддя України незалежною, кваліфікованою і об'єктивною експертизою, орієнтованою на максимальне використання досягнень науки, техніки, мистецтва та ремесла;

20) криміналістичні обліки - науково обґрунтована система реєстрації певних об'єктів та їх ідентифікаційних ознак для розкриття злочинів;

21) стаж судового експерта - період (строк), протягом якого особа перебувала в Державному реєстрі атестованих судових експертів України;

22) кваліфікований електронний підпис (КЕП) - вид електронного підпису, отриманого за результатом криптографічного перетворення набору електронних даних, який додається до цього набору або логічно з ним поєднується і дає змогу підтвердити його цілісність та ідентифікувати підписувача;

23) експертна ініціатива — викладення суб'єктом проведення судової експертизи у висновку виявлених ним під час проведення судової експертизи фактичних даних, що можуть мати значення для справи (провадження) або становлять інтерес для замовника судової експертизи, з приводу яких йому не були поставлені питання.

Стаття 2. Правова основа судово-експертної діяльності

1. Правовою основою судово-експертної діяльності є Конституція України, процесуальне законодавство України, міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, цей Закон та інші нормативно-правові акти України, що регулюють судово-експертну діяльність.

2. Якщо міжнародним договором, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, встановлено інші правила, ніж ті, що передбачені законодавством України про судово-експертну діяльність, застосовуються правила міжнародного договору України.

Стаття 3. Зміст судово-експертної діяльності

1. Судово-експертна діяльність включає:

1) проведення судової експертизи;

- 2) проведення наукових досліджень та узагальнень у галузі судової експертизи (планування, проведення, апробація наукових робіт та впровадження їх результатів в експертну практику);
- 3) науково-методичне та інформаційне забезпечення;
- 4) організаційно-управлінське забезпечення;
- 5) добір, професійну підготовку та процедури надання, підвищення та позбавлення кваліфікації судових експертів.

Стаття 4. Принципи судово-експертної діяльності

1. Судово-експертна діяльність ґрунтується на принципах:
 - 1) верховенства права;
 - 2) наукової обґрунтованості;
 - 3) незалежності судового експерта;
 - 4) допустимості використання методів, засобів і способів проведення досліджень;
 - 5) всебічності, повноти та об'єктивності досліджень, що проводяться з використанням сучасних досягнень науки і техніки;
 - 6) максимального збереження об'єктів дослідження;
 - 7) дотримання правил професійної етики судового експерта;
 - 8) дотримання прав і свобод людини та громадянина.

Стаття 5. Верховенство права

1. Судово-експертна діяльність здійснюється на підставі дотримання вимог Конституції України, процесуального законодавства, цього Закону та інших нормативно-правових актів, що становлять правову основу цієї діяльності.
2. Судово-експертна діяльність здійснюється з дотриманням принципу верховенства права, відповідно до якого людина, її права та свободи визнаються найвищими цінностями та визначають зміст і спрямованість діяльності держави.

Стаття 6. Незалежність судового експерта

1. Судовий експерт надає висновок, ґрунтуючись на результатах проведених ним досліджень. При цьому він самостійний у виборі методів, засобів і способів дослідження.
2. Втручання в проведення судової експертизи та будь-який вплив на судового експерта забороняються.
3. Перешкоджання законній діяльності судового експерта тягне юридичну відповідальність у порядку, встановленому законодавством України.
4. Незалежність судового експерта забезпечується:
 - 1) процесуальним порядком призначення судової експертизи;
 - 2) встановленням законом відповідальності за втручання в роботу судового експерта, перешкоджання його законній діяльності та будь-який

незаконний вплив на нього та його близьких родичів у зв'язку зі здійсненням ним судово-експертної діяльності;

3) незалежністю суб'єктів судово-експертної діяльності від органів досудового розслідування, суду та виконавчого провадження, сторін у справі та інших учасників;

4) створенням рівних умов для всіх судових експертів, зокрема вимог щодо їх кваліфікації, підготовки та атестації.

5) встановленням самостійності судового експерта у виборі методів дослідження;

6) наданням права вибору способу отримання професійних компетентностей, знань і навичок.

Розділ II. ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ СУДОВО-ЕКСПЕРТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Стаття 7. Зміст державного регулювання судово-експертної діяльності та органи державного регулювання

1. Державне регулювання судово-експертної діяльності полягає в забезпеченні нормативно-правових, організаційно-управлінських, науково-методичних та інформаційних засад у галузі судової експертизи з метою створення умов для ефективного експертного забезпечення правосуддя.

2. Державне регулювання судово-експертної діяльності здійснюється Національною експертною службою України, до сфери управління якої належать державні судово-експертні установи, відповідно до законодавства (далі — органи державного регулювання).

3. Органом державного регулювання в межах, визначених цим Законом, для провадження судово-експертної діяльності недержавними судово-експертними установами, а також приватними судовими експертами є Національна експертна служба України.

4. Національна експертна служба України також:

1) забезпечує:

а) організацію роботи Координаційної ради з питань судової експертизи;

б) ведення Реєстру судових експертів та Реєстру методик проведення судових експертиз;

2) затверджує:

а) перелік видів судових експертиз та експертних спеціальностей;

б) перелік відповідностей спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, експертним спеціальностям та перелік і обсяг профільних предметів за кожною з експертних спеціальностей;

в) порядок професійної підготовки судових експертів;

г) порядок присвоєння кваліфікації судового експерта;

г) вимоги щодо організації діяльності та мінімальні вимоги щодо матеріально-технічного оснащення, необхідні для проведення кожного з видів судових експертиз (вимоги до робочого місця судового експерта);

д) порядок здійснення контролю за дотриманням недержавними судово-експертними установами та приватними судовими експертами вимог законодавства з питань судово-експертної діяльності;

е) правила професійної етики судового експерта;

є) порядок ведення Реєстру судових експертів;

ж) порядок ведення Реєстру методик проведення судових експертиз.

Стаття 8. Суб'єкти судово-експертної діяльності

1. Суб'єктами судово-експертної діяльності для цілей цього Закону є:

1) судово-експертні установи;

2) судові експерти;

3) інші фахівці (експерти) з відповідних галузей знань, які залучаються як експерти до проведення судових експертиз у порядку та на умовах, визначених цим Законом.

2. Судово-експертні установи – державні спеціалізовані установи Національної експертної служби України та інші юридичні особи будь-якої форми власності, в яких здійснюється судово-експертна діяльність, шляхом залучення судових експертів за трудовим або цивільно-правовим договором.

3. Судово-експертна установа зобов'язана забезпечити дотримання професійних прав судових експертів, які здійснюють судово-експертну діяльність.

4. Виключно державними спеціалізованими установами проводяться судово-медичні, судово-психіатричні експертизи, а також експертизи, пов'язані з криміналістичними обліками і які ведуться в Національній експертній службі України.

Стаття 9. Керівник судово-експертної установи

1. Керівник судово-експертної установи здійснює загальне управління керованою ним установою, організовує експертну, наукову, фінансово-господарську діяльність установи.

2. Керівник судово-експертної установи або організації має право доручати проведення судової експертизи судовому експерту або комісії судових експертів керованої ним установи, якщо органом (особою), що призначила експертизу, не визначено конкретних судових експертів та користуватися іншими правами, передбаченими законодавством України.

3. Керівник судово-експертної установи зобов'язаний:

1) забезпечити належні умови праці експерта;

2) здійснювати контроль за дотриманням експертами нормативно-правових актів з питань організації проведення експертиз;

3) не розголошувати відомості, які стали йому відомі у зв'язку з організацією проведення експертизи;

4) забезпечувати добір, професійну підготовку та підвищення кваліфікації судових експертів керованої ним установи;

5) забезпечити контроль за дотриманням строків проведення судових експертиз, повнотою і якістю проведених досліджень.

4. Керівнику судово-експертної установи забороняється надавати судовому експерту вказівки, що порушують принцип його незалежності.

Стаття 10. Науково-методичне та організаційно-управлінське забезпечення судово-експертної діяльності

1. Організація науково-методичного забезпечення та організаційно-управлінські засади судово-експертної діяльності покладаються на Національну експертну службу України, до сфери управління якої входять суб'єкти судово-експертної діяльності.

2. Для розгляду найважливіших питань розвитку судової експертизи, при Національній експертній службі України створюється Координаційна рада з проблем судової експертизи, яка діє відповідно до Положення про неї, що затверджується Кабінетом Міністрів України.

3. Методики проведення судових експертиз підлягають атестації та державній реєстрації в порядку, що визначається Кабінетом Міністрів України.

4. Національна експертна служба України забезпечує видання міжвідомчого науково-методичного збірника "Криміналістика та судова експертиза".

Стаття 11. Державний реєстр атестованих судових експертів України

1. Національна експертна служба України забезпечує ведення Державного реєстру атестованих судових експертів України з метою збирання, зберігання, обліку та надання достовірної інформації про чисельність і персональний склад судових експертів України, яким відповідно до цього Закону присвоєно кваліфікацію судового експерта. Внесення відомостей до Державного реєстру атестованих судових експертів України здійснюється Національною експертною службою України.

2. До Державного реєстру атестованих судових експертів України вносяться такі відомості:

- 1) прізвище, ім'я та по батькові судового експерта;
- 2) номер і дата прийняття рішення про видачу свідоцтва про присвоєння кваліфікації судового експерта;
- 3) експертна спеціальність;
- 4) адреса робочого місця судового експерта, номери засобів зв'язку;
- 5) інші відомості, які необхідні для призначення та проведення судової експертизи.

3. Положення про Державний реєстр атестованих судових експертів України затверджується Кабінетом міністрів України.

4. Особа або орган, які призначають або замовляють судову експертизу, можуть доручити її проведення тим судовим експертам, яких внесено до Державного реєстру атестованих судових експертів України, або іншим фахівцям з відповідних галузей знань, якщо інше не встановлено законом.

Стаття 12. Допустимість використання методів, засобів і способів проведення експертних досліджень

1. Застосування методів, засобів і способів проведення експертних досліджень допускається, якщо вони:

- 1) не суперечать вимогам нормативно-правових актів України;
- 2) забезпечують максимальне збереження об'єкта дослідження;
- 3) науково обґрунтовані;
- 4) забезпечують ефективність проведення експертних досліджень;
- 5) є безпечними у разі їх застосування.

Стаття 13. Всебічність, повнота та об'єктивність висновку експерта, що проводяться з використанням сучасних досягнень науки і техніки

1. При проведенні судової експертизи експерт зобов'язаний вжити усі заходи для всебічного, повного й об'єктивного дослідження в межах поставленого завдання.

2. Висновок судового експерта має ґрунтуватися на методах, засобах та способах дослідження, що дають можливість перевірити обґрунтованість і правильність зроблених ним висновків.

3. Об'єктивність висновку судового експерта забезпечується:

- 1) наявністю науково-обґрунтованих методів дослідження;
- 2) присутністю учасників судового процесу в передбачених законом випадках під час проведення судової експертизи;
- 3) можливістю роз'яснення експертом свого висновку;
- 4) кримінальною відповідальністю експерта за надання завідомо неправдивого висновку та відмову без поважних причин від виконання покладених на нього обов'язків;
- 5) відповідальністю експерта за інші порушення вимог законодавства України, що регулює судово-експертну діяльність;
- 6) можливістю призначення додаткової, повторної, комісійної та комплексної судових експертиз.

Стаття 14. Максимальне збереження об'єктів дослідження

1. Експерт повинен забезпечити збереження об'єкта дослідження. Застосування методів, пов'язаних з повним або частковим знищенням об'єкта дослідження може бути здійснено лише за умови отримання письмової згоди на це органу (особи), що призначив експертизу та коли є обґрунтовані підстави стверджувати, що застосувати інші методи неможливо для проведення експертних досліджень.

Стаття 15. Забезпечення умов праці експерта за місцезнаходженням об'єктів дослідження

1. Якщо судову експертизу необхідно провести на місці події або за місцезнаходженням об'єкта дослідження, особа (орган), які її призначили, повинні забезпечити експерту безперешкодний доступ до об'єкта дослідження і належні умови праці.

Розділ III. ОТРИМАННЯ ТА ПОЗБАВЛЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ СУДОВОГО ЕКСПЕРТА. ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ ЕКСПЕРТА

Стаття 16. Експертно-кваліфікаційна комісія судових експертів

1. Експертно-кваліфікаційна комісія судових експертів є колегіальним органом, завданням якого є присвоєння, підтвердження та позбавлення кваліфікації судового експерта та вирішення питань щодо дисциплінарної відповідальності судових експертів.

Експертно-кваліфікаційна комісія судових експертів підконтрольна і підзвітна Національній експертній службі України.

2. Склад Експертно-кваліфікаційної комісії судових експертів формується з постійних і змінних членів комісії. До постійного складу Експертно-кваліфікаційної комісії судових експертів входять голова, заступник голови, фахівець з процесуальних питань судової експертизи, член Правління Національної асоціації судових експертів України та секретар. До змінного складу Експертно-кваліфікаційної комісії судових експертів входять найбільш досвідчені судові експерти, які мають стаж практичної роботи за експертною спеціальністю не менше як п'ять років. Серед них має бути не менше двох фахівців тієї експертної спеціальності, з якої комісія проводить атестацію або розглядає питання дисциплінарної відповідальності судового експерта, а також фахівці з процесуальних питань судової експертизи. До змінного складу Експертно-кваліфікаційної комісії можуть входити фахівці наукових установ, навчальних закладів та Національної асоціації судових експертів України.

Постійний склад Експертно-кваліфікаційної комісії судових експертів затверджується керівником Національної експертної служби України.

Змінний склад затверджується головою Експертно-кваліфікаційної комісії судових експертів за погодженням з Головою правління Національної асоціації судових експертів України.

3. Строк повноважень постійного складу Експертно-кваліфікаційної комісії судових експертів становить два роки. Одна й та сама особа не може бути головою, заступником голови, секретарем або членом постійного складу Експертно-кваліфікаційної комісії судових експертів більше ніж два строки підряд.

Голова, заступник голови, секретар, член Експертно-кваліфікаційної комісії судових експертів можуть бути достроково відкликані з посади за

рішенням органу самоврядування судово-експертної діяльності, який обрав їх на посаду.

Голова, заступник голови та секретар Експертно-кваліфікаційної комісії судових експертів не можуть одночасно входити до складу Ради судових експертів України та Ревізійної комісії Національної асоціації судових експертів України.

Інші обмеження визначаються Положенням про Експертно-кваліфікаційну комісію.

4. Рішення Експертно-кваліфікаційної комісії судових експертів може бути оскаржено до суду протягом тридцяти днів з дня його прийняття.

5. У разі потреби можуть проводитись виїзні засідання Експертно-кваліфікаційної комісії судових експертів.

6. Експертно-кваліфікаційна комісія судових експертів діє відповідно до цього Закону, інших законів України та положення про Експертно-кваліфікаційну комісію судових експертів, яке затверджується керівником Національної експертної служби України.

Стаття 17. Рада науково-методичного забезпечення Національної експертної служби України

1. Для здійснення науково-методичного забезпечення судово-експертної діяльності, затвердження методик судових експертиз, підвищення професійного рівня й кваліфікації судових експертів утворюється і діє Рада науково-методичного забезпечення Національної експертної служби України.

Положення про Раду науково-методичного забезпечення затверджується керівником Національної експертної служби України.

Стаття 18. Ревізійна комісія Національної експертної служби України

1. Для здійснення контролю за фінансово-господарською діяльністю Національної експертної служби України, її органів, Ради судових експертів України, Експертно-кваліфікаційної комісії судових експертів утворюється і діє Ревізійна комісія Національної експертної служби України.

2. Положення про Ревізійну комісію Національної експертної служби України затверджується керівником Національної експертної служби України.

3. Склад Ревізійної комісії Національної експертної служби України формується з постійних і змінних членів комісії. До постійного складу Ревізійної комісії судових експертів входять голова, заступник голови, фахівець з економічних питань Національної експертної служби України, член Правління Національної асоціації судових експертів України та секретар. До змінного складу Ревізійної комісії судових входять найбільш досвідчені фахівці, аудиторі, експерти, які мають стаж практичної економічної роботи не менше як п'ять років. До змінного складу Ревізійної комісії можуть входити фахівці наукових установ, навчальних закладів та Національної асоціації судових експертів України.

Постійний склад Ревізійної комісії судових експертів затверджується керівником Національної експертної служби України.

Змінний склад затверджується головою Ревізійної комісії судових експертів за погодженням з Головою правління Національної асоціації судових експертів України.

Стаття 19. Професійні й кваліфікаційні вимоги до судового експерта

1. Судовим експертом, що на професійній основі здійснює судово-експертну діяльність, може бути особа, яка має повну вищу освіту у відповідній галузі знань, пройшла відповідну підготовку, склала кваліфікаційний іспит, склала присягу судового експерта, отримала КЕП зі свідоцтвом про присвоєння кваліфікації судового експерта з певної спеціальності та включена до Державного Реєстру атестованих судових експертів України.

2. Особи, що мають намір отримати кваліфікацію судового експерта, проходять спеціальну професійну підготовку, що завершується здаванням кваліфікаційного іспиту. Порядок проходження спеціальної професійної підготовки встановлюється Центральною експертно-кваліфікаційною комісією судових експертів.

3. Визначення рівня кваліфікації експертів та атестація їх на право самостійного провадження судової експертизи здійснюється Експертно-кваліфікаційною комісією судових експертів.

Стаття 20. Особа, що не може бути судовим експертом

1. Судовим експертом не може бути особа:

1) визнана у судовому порядку обмежено дієздатною або недієздатною;
2) що має непогашену чи не зняту судимість;
3) позбавлена кваліфікаційного свідоцтва судового експерта – протягом трьох років з дня винесення рішення про позбавлення кваліфікаційного свідоцтва судового експерта;

4) звільнена з посади судді, прокурора, слідчого, нотаріуса, з державної служби або служби в органах місцевого самоврядування за порушення присяги, вчинення корупційного правопорушення, - протягом трьох років з дня такого звільнення.

2. Несумісною з діяльністю судового експерта є:

1) робота на посадах осіб, зазначених у пункті 1 частини першої статті 3 Закону України "Про запобігання корупції";
2) військова або альтернативна (невійськова) служба;
3) нотаріальна діяльність;
4) адвокатська діяльність.

Вимоги щодо несумісності з діяльністю судового експерта, передбачені пунктом 1 цієї частини не поширюються на депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, депутатів місцевих рад (крім тих, які здійснюють свої повноваження у відповідній раді на постійній основі).

Стаття 21. Професійна підготовка та стажування судових експертів

1. Професійна підготовка судових експертів складається з курсу теоретичної підготовки (лекції) та практичних занять (стажування).

2. Особи, які бажають отримати кваліфікацію судового експерта проходять стажування протягом шести місяців під керівництвом судового експерта або в експертній установі. Стажування полягає в підготовці особи, яка має намір отримати кваліфікацію судового експерта самостійно здійснювати судово-експертну діяльність.

3. Керівником стажування може бути судовий експерт України, який має стаж судово-експертної діяльності за відповідною спеціальністю не менше п'яти років. В одного судового експерта можуть проходити стажування не більше трьох стажистів одночасно.

4. Порядок проходження професійної підготовки, програма та методика оцінювання професійної підготовки, розмір внеску за проходження професійної підготовки та порядок його сплати затверджується Радою судових експертів України.

5. Проходження професійної підготовки особами, що мають намір отримати кваліфікацію судово-медичного або судово-психіатричного експерта, здійснюється у порядку, визначеному Міністерством охорони здоров'я України.

Стаття 22. Присвоєння кваліфікації судового експерта

1. Кваліфікація судового експерта присвоюється Експертно-кваліфікаційною комісією судових експертів, яка діє відповідно до положення про неї, що затверджується з'їздом судових експертів України.

2. Присвоєння кваліфікації судового експерта здійснюється після проходження стажування, шляхом здавання кваліфікаційного іспиту у порядку, встановленому Експертно-кваліфікаційною комісією судових експертів, з видачею кваліфікаційного свідоцтва судового експерта на право проведення певного виду судової експертизи.

3. Свідоцтво судового експерта не обмежується віком особи та є безстроковим за умови підтвердження здійснення практичної судово-експертної діяльності кожні п'ять років за кожною зі спеціальностей, що зазначені у свідоцтві.

Стаття 23. Підвищення кваліфікації судового експерта

1. Особи, що мають кваліфікацію судового експерта, для забезпечення належного рівня професійних знань, після отримання свідоцтва про присвоєння кваліфікації судового експерта, проходять підвищення кваліфікації.

2. Порядок проходження підвищення кваліфікації затверджується Координаційною радою Національної експертної служби України.

Підвищення кваліфікації судового експерта може здійснюватися у вигляді або навчання за професійною програмою підвищення кваліфікації, у тому числі участь у семінарах, практикумах, тренінгах, вебінарах, майстер-класах за напрямком діяльності, а також науково-педагогічна, інша викладацька, наукова та науково-технічна діяльність у сфері судової експертизи.

Стаття 24. Позбавлення кваліфікаційного свідоцтва судового експерта

1. Свідоцтво про присвоєння кваліфікації судового експерта та КЕП підлягає анулюванню у разі:

- 1) подання судовим експертом заяви про анулювання свідоцтва;
- 2) визнання судового експерта в установленому законом порядку обмежено дієздатним або недієздатним;
- 3) набрання законної сили обвинувальним вироком суду стосовно судового експерта за вчинення злочину;
- 4) набрання законної сили рішенням суду про притягнення до адміністративної відповідальності за вчинення корупційного правопорушення;
- 5) накладення на судового експерта дисциплінарного стягнення у вигляді позбавлення кваліфікації судового експерта;
- 6) встановлення факту подання недостовірних відомостей для отримання свідоцтва;
- 7) смерті судового експерта;
- 8) непідтвердження здійснення практичної судово-експертної діяльності.

2. Рішення щодо анулювання Свідоцтва приймається Експертно-кваліфікаційною комісією, у порядку встановленому Національною експертною службою України.

Стаття 25. Дисциплінарна відповідальність судового експерта

1. Судового експерта може бути притягнуто до дисциплінарної відповідальності за порушення вимог законодавства України про судову експертизу та/або методичних вимог під час проведення експертних досліджень.

2. Підставою для розгляду питань щодо дисциплінарної відповідальності судових експертів є письмова скарга, яка містить відомості про наявність у діях судового експерта ознак дисциплінарного проступку.

3. Дисциплінарне провадження стосовно судового експерта здійснюється Експертно-кваліфікаційною комісією судових експертів. Рішення про винесення на розгляд Експертно-кваліфікаційної комісії судових експертів питання щодо дисциплінарної відповідальності судового експерта приймається головою комісії.

4. Рішення щодо дисциплінарної відповідальності приймається простою більшістю голосів членів Експертно-кваліфікаційної комісії судових експертів.

5. До судових експертів можуть бути застосовані такі дисциплінарні стягнення:

- 1) попередження;
- 2) призупинення дії Свідоцтва та КЕП;
- 3) позбавлення кваліфікації судового експерта та КЕП.

Стаття 26. Права експерта

1. Експерт має право:

- 1) ознайомлюватися з матеріалами справи;
- 2) заявляти клопотання про надання йому додаткових матеріалів і зразків, необхідних для проведення повного дослідження, про уточнення змісту та обсягу експертного завдання та вчинення інших дій, пов'язаних із проведенням судової експертизи;
- 3) для цілей проведення експертизи заявляти клопотання про опитування учасників судового процесу та свідків;
- 4) бути присутнім під час вчинення процесуальних дій, що стосуються предмета і об'єктів дослідження;
- 5) з дозволу органу (особи), що призначив експертизу або суду, ставити питання учасникам судового процесу в межах предмета судової експертизи;
- 6) викладати у висновку експертизи виявлені в ході її проведення факти, які мають значення для справи і з приводу яких йому не були поставлені питання;
- 7) у визначених законом випадках користуватися безкоштовною допомогою перекладача, заявляти йому відвід;
- 8) оскаржувати дії органу (особи), що призначив експертизу, інших осіб, що приймають участь у справі, які порушують права експерта;
- 9) одержувати відшкодування витрат, понесених під час проведення експертизи, і винагороду за виконану роботу, якщо проведення експертизи не входить у коло його службових обов'язків;
- 10) на забезпечення безпеки за наявності відповідних підстав;
- 11) давати окремий висновок під час проведення судової експертизи в складі комісії судових експертів у разі незгоди з іншими її членами;
- 12) викладати письмово відповіді на питання, що ставляться йому під час надання роз'яснень;
- 13) заявляти клопотання про залучення до проведення експертизи інших експертів, якщо це необхідно для проведення досліджень і надання висновку експерта.

Експерт має також інші права, передбачені законодавством.

Стаття 27. Обов'язки експерта

1. Експерт зобов'язаний:

- 1) дотримуватись присяги судового експерта та правил професійної етики судового експерта;
- 2) прийняти до виконання доручену йому експертизу;
- 3) провести повне дослідження та надати обґрунтований і об'єктивний письмовий висновок;
- 4) з'явитися за викликом органу (особи), що призначила експертизу, для роз'яснення або доповнення висновку та дати показання з питань, пов'язаних із проведеним дослідженням і наданим висновком;
- 5) повідомити орган (особу), що призначила експертизу, про неможливість її проведення, якщо поставлене питання виходить за межі його компетенції, якщо надані йому матеріали недостатні для вирішення поставленого питання, а витребувані додаткові матеріали не були йому надані, або якщо вирішення питання втрачає сенс на підставі результатів дослідження з інших питань;
- 6) заявити самовідвід за наявності передбачених законодавством підстав, які виключають його участь у справі;
- 7) з дозволу особи (органу), яка призначила експертизу, проводити окремі дослідження в присутності осіб, передбачених законодавством;
- 8) у разі винесення постанови (ухвали) про припинення проведення експертизи, негайно повернути матеріали справи та інші документи, що використовувалися для проведення експертизи;
- 9) забезпечити збереження наданих йому об'єктів дослідження та матеріалів справи.

2. Експерту забороняється:

- 1) розголошувати відомості, що стали йому відомі у зв'язку з проведенням експертизи, або повідомляти будь-кому, крім органу (особи), що призначила експертизу або сторони у справі, за зверненням якої проводиться експертиза, про хід її проведення та отримані результати;
- 2) самостійно збирати матеріали, які підлягають дослідженню, а також самостійно вибирати вихідні дані, інші матеріали, якщо вони неоднозначно відображають факти та обставини справи для проведення судової експертизи. Не вважається самостійним збором матеріалів використання зразків з обліків, реєстрів, колекцій, отриманих в порядку, встановленому законодавством, а також використання відомостей з інформаційних або офіційних електронних баз даних. Не вважається самостійним вибором вихідних даних використання наданих на дослідження експерту матеріалів;
- 3) проводити дослідження, що можуть спричинити повне або часткове знищення об'єктів або зміну їх зовнішнього вигляду чи основних властивостей, якщо на це не було надано спеціального дозволу органу (особи), що призначив судову експертизу;
- 4) вирішувати питання, які виходять за межі спеціальних знань експерта;
- 5) самостійно знищувати об'єкти досліджень або істотно змінювати їх властивості без дозволу замовника, що призначили експертизу.

Стаття 28. Присяга судового експерта

1. Особа, якій присвоєно кваліфікацію судового експерта складає присягу судового експерта такого змісту:

«Я, (прізвище, ім'я, по-батькові), присягаю сумлінно виконувати обов'язки судового експерта, дотримуватися принципів верховенства права, законності, незалежності та конфіденційності, правил професійної етики судового експерта, використовуючи свої знання для надання обґрунтованого висновку».

2. Судові експерти приводяться до присяги головою Експертно-кваліфікаційної комісії судових експертів.

3. Порухення присяги судового експерта має наслідком відповідальність, встановлену законодавством.

Стаття 29. Дотримання професійної етики судового експерта

1. Судові експерти у своїй діяльності повинні дотримуватися норм професійної етики судового експерта.

2. Правила професійної етики судового експерта визначаються Кодексом професійної етики судового експерта, що затверджується З'їздом судових експертів України.

Стаття 30. Відповідальність експерта

1. Експерт на підставах і в порядку, передбаченими законодавством, може бути притягнутий до дисциплінарної, адміністративної чи кримінальної відповідальності.

Розділ IV. ПРОВЕДЕННЯ СУДОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ

Стаття 31. Підстави для проведення судової експертизи

1. Підставою для проведення судової експертизи є винесена в порядку, установленому законом, постанова (ухвала) про призначення судової експертизи органу (особи), що веде досудове розслідування, суду, органу (посадової особи), у провадженні якого перебуває справа про адміністративне правопорушення, органу виконавчого провадження або лист (заява) адвоката, а також самостійне письмове звернення сторони у справі.

2. Орган (особа), що призначив судову експертизу, а також сторона у справі, за самостійним зверненням якої залучений експерт (експерти) надають наявні в них об'єкти досліджень та матеріали справи, необхідні для проведення експертних досліджень і надання висновку експерта.

3. Проведення судової експертизи може бути доручено фахівцям в певній галузі науки, техніки, мистецтва, ремесла, зокрема у таких випадках:

1) призначення судової експертизи за спеціальністю, не передбаченою переліком видів судових експертиз;

2) необхідності залучення в якості судового експерта фахівця іноземної держави згідно зі статтею 52 цього Закону;

3) відсутність у Державному реєстрі судових експертів України експертів, атестованих за необхідною спеціальністю, на дату призначення експертизи;

4) в інших передбачених законом випадках.

Фахівці в певній галузі науки, техніки, мистецтва, ремесла під час виконання судової експертизи набувають статусу судового експерта.

Стаття 32. Обмеження під час організації та проведення судової експертизи

1. Проведення судової експертизи не може бути доручене судово-експертній установі, а розпочате провадження судової експертизи негайно припиняється, якщо встановлені обставини, які підтверджують зацікавленість у справі керівника даної установи.

2. Експерт підлягає відводу від участі у проведенні експертизи, а якщо вона йому доручена, зобов'язаний негайно припинити її проведення за наявності підстав, передбачених законом.

Стаття 33. Строки проведення судової експертизи

1. Строк проведення судової експертизи встановлюється з дня прийняття судово-експертною установою або експертом постанови слідчого, ухвали суду, заяви (листа) адвоката про призначення судової експертизи, звернення сторони про залучення експерта (експертів) та її об'єктів.

2. Строк проведення судової експертизи встановлюється в залежності від складності дослідження, кількості об'єктів дослідження, експертного навантаження особи, яка проводить експертизу, і узгоджується з органом (особою), який(а) призначив(ла) експертизу.

3. Строк проведення судової експертизи встановлюється у залежності від складності дослідження, у межах:

1) 10 днів - щодо матеріалів з невеликою кількістю об'єктів і не складних за характером досліджень;

2) 1 місяця - щодо матеріалів із середньою кількістю об'єктів або середньої складності за характером досліджень;

3) 2 місяців - щодо матеріалів з великою кількістю об'єктів або складних за характером досліджень;

4) більше 2 місяців - щодо матеріалів з особливо великою кількістю об'єктів або найскладніших за характером досліджень, при цьому термін виконання не повинен перевищувати 3 місяців.

У виняткових випадках, якщо експертиза не може бути виконана у зазначені строки, більший строк встановлюється за письмовою домовленістю з органом (особою), яка призначила експертизу або стороною у справі, за зверненням якої проводиться експертиза, після попереднього вивчення експертом наданих матеріалів. Попереднє вивчення матеріалів під час

проведення нескладних та середньої складності досліджень не повинно перевищувати п'яти робочих днів; під час проведення складних та особливо складних досліджень, відповідно, – десяти та п'ятнадцяти днів.

3. У строк проведення експертизи не включається строк виконання клопотань експерта, пов'язаних з витребуванням додаткових матеріалів або усуненням інших недоліків, допущених органом (особою), яка призначила експертизу.

4. У разі, якщо строки проведення експертизи не влаштовують орган (особу), що призначила експертизу, проведення експертизи може бути доручено іншому судовому експерту або іншій судово-експертній установі.

Стаття 34. Категорії експертиз

1. Згідно із процесуальним законодавством України експертами можуть виконуватись первинні, додаткові, повторні, комісійні та комплексні судові експертизи.

Стаття 35. Первинна експертиза

1. Первинною є експертиза, яка вперше призначена для дослідження конкретного об'єкта для вирішення питань, що потребують спеціальних знань, в межах одного провадження.

Стаття 36. Додаткова експертиза

1. Додаткова експертиза доручається тому ж самому або іншому експерту (експертам) у випадках:

1) якщо висновок експерта не дає відповіді по суті є нечітким або неясним;

2) при необхідності проведення досліджень за додатковими питаннями, які не були поставлені перед експертом під час проведення попередньої (первинної) експертизи;

3) при необхідності дослідження додаткових матеріалів, які не були надані експертові під час проведення попередньої (первинної) експертизи.

2. У документі про призначення додаткової експертизи мають бути наведені мотиви її призначення та їх обґрунтування.

3. При призначенні додаткової експертизи експерту надається висновок первинної (попередньої) експертизи та матеріали, які надавались на дослідження.

Стаття 37. Повторна експертиза

1. Повторна експертиза призначається у разі необхідності дослідження тих самих об'єктів і вирішення тих самих питань у випадках:

1) якщо в результаті проведення первинної (попередньої) експертизи судовий експерт не надав вичерпних відповідей на всі поставлені питання, не дослідив усі надані йому об'єкти, а усунути неясність і неповноту дослідження шляхом допиту (надання пояснень) неможливо;

2) у разі визнання висновку експерта необґрунтованим або таким, що суперечить іншим матеріалам справи, або викликає сумніви в його правильності.

2. У документі про призначення повторної експертизи повинні бути наведені мотиви незгоди з результатами первинної (попередньої) експертизи та їх обґрунтування.

3. Повторна експертиза обов'язково доручається іншому експертові чи іншим експертам.

4. При призначенні повторної судової експертизи судовому експерту надається висновок попередньої судової експертизи та матеріали які надавались на дослідження.

Стаття 38. Комісійна експертиза

1. Комісійна експертиза проводиться не менше, ніж двома експертами з одного напрямку знань (однієї спеціальності) у випадках необхідності проведення складних або багатооб'єктних досліджень, а також в інших випадках за ініціативою органу (особи), що призначив експертизу, або керівника судово-експертної установи.

2. Для проведення судово-психіатричної експертизи з питань про осудність особи призначається не менш трьох судових експертів.

3. Для координації діяльності судових експертів, що входять до складу комісії, керівник експертної установи, організації або орган (особа), що призначив комісійну судову експертизу, або сторона у справі у своєму зверненні призначає провідного експерта. На провідного експерта покладаються функції з організації проведення комісійної експертизи. Під час проведення комісійної експертизи провідний експерт не має будь-яких переваг перед членами експертної комісії.

4. У висновку комісійної експертизи зазначається, які дослідження і в якому обов'язку провів кожний експерт, які факти він встановив і яких висновків дійшов. Кожний експерт підписує ту частину висновку, яка містить опис здійснених ним досліджень, і несе за неї відповідальність.

5. За результатами проведеної комісійної експертизи формулюється загальний висновок (висновки), який (які) підписується всіма експертами, що проводили дослідження. Експерт, не згодний з висновком іншого експерта (експертів), дає окремий висновок з усіх питань або з питань, які викликали розбіжності.

Стаття 39. Комплексна експертиза

1. Комплексна експертиза проводиться у випадках, коли для вирішення питання потрібні спеціальні знання в різних галузях науки, техніки, мистецтва, ремесла або в різних напрямках однієї галузі знань. Комплексна експертиза може бути доручена як комісії експертів, так і одному експерту який володіє знаннями в різних галузях або різних напрямках у межах однієї галузі знань, що необхідні для вирішення питання.

2. Комісія експертів проводить дослідження, виходячи з компетенції кожного з її членів, про що зазначається у висновку, та формулює загальний висновок.

3. Для координації діяльності судових експертів, що входять до складу комісії, керівник експертної установи або орган (особа), що призначив комплексну судову експертизу, або сторона у справі у своєму зверненні призначає провідного експерта. На провідного експерта покладаються функції з організації проведення комплексної експертизи.

4. Під час проведення комплексної судової експертизи кожний із судових експертів проводить дослідження в межах своїх спеціальних наукових знань. У висновку комплексної судової експертизи має бути зазначено, які дослідження, у якому обсязі провів кожний судовий експерт і до яких висновків він дійшов.

5. За результатами проведеної комплексної експертизи формулюється загальний висновок (висновки), який (які) підписується експертом (експертами), що проводив (проводили) дослідження. Експерт, не згодний з висновком іншого експерта (експертів), дає окремий висновок з усіх питань або з питань, які викликали розбіжності.

Стаття 40. Висновок експерта

1. За результатами досліджень судовий експерт (експерти) від свого імені складає (складають) письмовий висновок, що містить три частини: вступну, дослідницьку та заключну.

2. У вступній частині висновку експерта повинно бути зазначено: коли, де, ким (прізвище, ім'я, по батькові, освіта, спеціальність, свідоцтво про присвоєння кваліфікації судового експерта, стаж експертної роботи, науковий ступінь, вчене звання, посада експерта), на якій підставі була проведена експертиза, хто був присутній при проведенні експертизи, питання, що були поставлені експертові, які матеріали експерт використав.

3. У висновку експерта має бути зазначено, що він попереджений (обізнаний) про відповідальність за завідомо неправдивий висновок, а у випадку призначення експертизи судом, також про відповідальність за відмову без поважних причин від виконання покладених на нього обов'язків.

4. У дослідницькій частині висновку експерта описується процес дослідження та його результати, а також дається обґрунтування висновків з поставлених питань.

5. Якщо судовий експерт під час проведення експертизи встановить обставини, що мають значення для справи (провадження), з приводу яких йому не були поставлені питання, він має право свої міркування про ці обставини включити до свого висновку.

6. У разі неможливості відповісти на всі або деякі з поставлених перед експертом (експертами) питань, висновок повинний містити вмотивовані обґрунтування з цього приводу.

7. У заключній частині викладаються висновки за результатами дослідження у вигляді відповідей на поставлені питання.

8. Висновок експерта (експертів) оформляється на бланку судового експерта (судово-експертної установи) і підписується експертом (експертами), який (які) проводив (проводили) дослідження власноручно із засвідченням печаткою експерта (експертної установи) або КЕП.

9. Висновок експерта може бути складений в електронній формі та підписаний за допомогою КЕП доступ до якого може бути наданий замовнику через сервіс по обміну документами в електронній формі.

10. Експерт може з власної ініціативи або за заявою замовника або за заявою учасників справи виправити допущені у висновку експерта описки чи арифметичні помилки без зміни висновку по суті.

Стаття 41. Повідомлення про неможливість надання висновку експерта

1. Якщо експерт (експерти) до проведення дослідження переконується, що поставлені перед ним питання виходять за межі його спеціальних знань або надані йому матеріали непридатні або недостатні для надання висновку й не були отримані за його клопотанням, він складає мотивоване повідомлення про неможливість надання висновку і засвідчує його своїм підписом або КЕП.

2. Якщо з одних питань експерт може дати відповідь, а з інших є підстави для повідомлення про неможливість надання висновку, складається один документ – висновок експерта із зазначенням у заключній частині щодо повідомлення про неможливість надання висновку з окремих питань.

Стаття 42. Рецензування висновку експерта.

1. Для допомоги в оцінці достовірності висновку експерта може здійснюватися його рецензування особою, яка має відповідну вищу освіту, науковий або практичний досвід роботи не менше 5 років у сфері судово-експертної діяльності за відповідним напрямом знань.

2. Рецензія на висновок експерта не є доказом, має допоміжний (консультативний) технічний характер, не може містити оцінки доказів, вказівок про достовірність чи недостовірність того чи іншого доказу, про переваги одних доказів над іншими, про те, яке рішення має бути прийнято за результатами розгляду справи.

Розділ V. САМОВРЯДУВАННЯ СУДОВИХ ЕКСПЕРТІВ

Стаття 43. Засади самоврядування судових експертів

1. Самоврядування судових експертів ґрунтується на принципах виборності, гласності, обов'язковості для виконання судовими експертами рішень органів самоврядування судових експертів, підзвітності, заборони

втручання органів самоврядування судових експертів у професійну діяльність судового експерта.

2. Брати участь у роботі органів самоврядування судових експертів та бути обраними до їх складу можуть лише судові експерти України та фахівці які мають стаж судово-експертної діяльності.

Стаття 44. Завдання самоврядування судових експертів

1. Завданнями самоврядування судових експертів є:

- 1) забезпечення незалежності судових експертів, захист від втручання у здійснення судово-експертної діяльності;
- 2) підтримання високого професійного рівня судових експертів;
- 3) утворення та забезпечення діяльності Експертно-кваліфікаційної комісії судових експертів;
- 4) створення сприятливих умов для здійснення судово-експертної діяльності.

Стаття 45. Національна асоціація судових експертів України

1. Національна асоціація судових експертів України є недержавною некомерційною професійною організацією, яка об'єднує всіх судових експертів України та утворюється з метою забезпечення реалізації завдань самоврядування судових експертів.

2. Національна асоціація судових експертів України:

- 1) представляє судових експертів України у відносинах з органами державної влади, органами місцевого самоврядування, їх посадовими і службовими особами, підприємствами, установами, організаціями незалежно від форми власності, громадськими об'єднаннями та міжнародними організаціями, делегує представників до органів державної влади;
- 2) захищає професійні права судових експертів та забезпечує гарантії судово-експертної діяльності;
- 3) забезпечує високий професійний рівень судових експертів України;
- 4) виконує інші функції відповідно до цього Закону.

3. Національна асоціація судових експертів України є юридичною особою, яка утворюється та діє через організаційні форми самоврядування судових експертів, передбачені цим Законом.

Стаття 46. Організаційні форми самоврядування судових експертів

1. Організаційними формами самоврядування судових експертів є ради судових експертів за видами судових експертиз, Рада судових експертів України та з'їзд судових експертів України.

2. Самоврядування судових експертів здійснюється через діяльність рад судових експертів за видами судових експертиз, Експертно-кваліфікаційної комісії судових експертів, Ради науково-методичного забезпечення та Ревізійної комісії Національної асоціації судових експертів України, Ради судових експертів України, з'їзду судових експертів України.

Стаття 47. Рада судових експертів окремого виду судових експертиз

1. Судовий експерт може бути членом ради судових експертів окремого виду судових експертиз щодо якого йому присвоєна кваліфікація.
2. Рада судових експертів окремого виду судових експертиз виконує функції самоврядування судових експертів з окремих напрямків спеціальних знань, що входять до певного виду судових експертиз.
3. Рада судових експертів окремого виду судових експертиз підконтрольна та підзвітна Раді судових експертів України.
4. Кожна рада судових експертів окремого виду судових експертиз обирає на своєму засіданні по 5 делегатів, які приймають участь у засіданні з'їзду судових експертів України.
5. Повноваження і порядок роботи рад судових експертів окремого виду судових експертиз визначаються цим Законом та положенням про такі ради, що затверджується з'їздом судових експертів України.
6. Рішення ради судових експертів окремого виду судових експертиз приймаються шляхом голосування простою більшістю голосів судових експертів, які взяли участь у засіданні такої ради.

Стаття 48. З'їзд судових експертів України

1. Вищим органом самоврядування судових експертів України є з'їзд судових експертів України.
2. До складу з'їзду судових експертів України входять делегати від кожної ради судових експертів за видами судових експертиз, які обираються такими радами відносною більшістю голосів їх членів.
3. З'їзд судових експертів України скликається Радою судових експертів України не рідше одного разу на три роки. З'їзд судових експертів України скликається у шістдесятиденний строк за ініціативою Ради судових експертів України або на вимогу не менш як однієї десятої від загальної кількості судових експертів, включених до Національної асоціації судових експертів України.
4. Про день, час і місце початку роботи з'їзду судових експертів України та питання, що вносяться на його обговорення, судові експерти повідомляються Радою судових експертів України не пізніше як за двадцять днів до дня початку роботи з'їзду.
5. З'їзд судових експертів України є правомочним, якщо в ньому бере участь більше половини обраних делегатів рад судових експертів окремого виду судових експертиз.
6. З'їзд судових експертів України:
 - 1) обирає голову і заступників голови Ради судових експертів України, голову і заступників голови Експертно-кваліфікаційної комісії судових експертів, голову і членів Ради науково-методичного забезпечення та Ревізійної комісії Національної асоціації судових експертів України та достроково відкликає їх з посад;

2) вносить зміни до статуту Національної асоціації судових експертів України;

3) затверджує Кодекс професійної етики судового експерта;

4) розглядає та затверджує звіти Ради судових експертів України, Експертно-кваліфікаційної комісії судових експертів, Ради науково-методичного забезпечення Національної асоціації судових експертів України, висновки Ревізійної комісії Національної асоціації судових експертів України;

5) затверджує кошторис Ради судових експертів України, кошторис рад окремого виду судових експертиз, кошторис Експертно-кваліфікаційної комісії судових експертів, затверджує звіт про їх виконання;

6) здійснює інші повноваження відповідно до цього Закону.

З'їзд судових експертів України може прийняти рішення про сплату щорічних внесків судових експертів на забезпечення реалізації самоврядування судових експертів, визначити напрями їх використання та відповідальність за несплату внесків.

7. Рішення з'їзду судових експертів України приймаються шляхом голосування простою більшістю голосів делегатів, що беруть участь у з'їзді.

Стаття 49. Правління Національної асоціації судових експертів України

1. У період між з'їздами судових експертів України функції самоврядування виконує Правління, що створюється при Національній асоціації судових експертів України.

2. Повноваження і порядок роботи Правління визначаються цим Законом та положенням про Правління Національної асоціації судових експертів України, що затверджується з'їздом судових експертів України.

Стаття 50. Обов'язковість рішень органів самоврядування судових експертів

1. Рішення з'їзду судових експертів України та Ради судових експертів України є обов'язковими до виконання всіма судовими експертами.

2. Рішення органів самоврядування судових експертів набувають чинності з дня їх прийняття, якщо інший строк не передбачений рішеннями.

Стаття 51. Фінансове забезпечення органів самоврядування судових експертів

1. Утримання органів самоврядування судових експертів може здійснюватися за рахунок:

1) щорічних внесків судових експертів на забезпечення реалізації самоврядування судових експертів;

2) добровільних внесків фізичних і юридичних осіб;

3) інших не заборонених законом джерел.

Розмір щорічних внесків судових експертів на забезпечення реалізації самоврядування судових експертів визначається з урахуванням потреби покриття витрат на забезпечення діяльності Ради судових експертів України,

Ради науково-методичного забезпечення, Ревізійної комісії Національної асоціації судових експертів України. Розмір щорічних внесків судових експертів на забезпечення реалізації самоврядування судових експертів є однаковим для всіх членів Національної асоціації судових експертів України..

3. Фінансування органів самоврядування судових експертів, розпорядження їх коштами та майном здійснюється відповідно до кошторисів, що затверджуються з'їздом судових експертів України.

4. Фінансова звітність органів самоврядування судових експертів щорічно оприлюднюється у порядку, затвердженому Радою судових експертів України.

Розділ VI. ФІНАНСОВЕ, ОРГАНІЗАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СУДОВО-ЕКСПЕРТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ

Стаття 52. Фінансування судово-експертної діяльності

1. Проведення науково-методичних робіт з питань організації та проведення судових експертиз фінансується за рахунок Державного бюджету України.

2. Проведення судових експертиз в державних судово-експертних установах у кримінальних провадженнях та у справах про адміністративні правопорушення на підставі процесуального документа про призначення судової експертизи, складеного уповноваженим органом (особою), здійснюється за рахунок та в обсягах коштів, які виділяються цим установам з Державного бюджету України.

3. Проведення судових експертиз у кримінальних провадженнях в установах судово-медичних та судово-психіатричних експертиз здійснюється за рахунок коштів, які виділяються цим установам з Державного чи місцевого бюджетів, крім випадків, передбачених частиною четвертою цієї статті.

4. Проведення судових експертиз в державних судово-експертних установах на замовлення підозрюваного, обвинуваченого, засудженого, виправданого, їх захисників, потерпілого, законного представника, представника, здійснюється на договірних засадах.

5. Оплата за проведення судових експертиз у цивільних, адміністративних, господарських справах та у виконавчому провадженні здійснюється відповідно до законодавства України.

6. Надання інших платних послуг державними судово-експертними установами здійснюється на договірних засадах відповідно до переліків платних послуг, затверджених Кабінетом Міністрів України.

7. Проведення судових експертиз приватними судовими експертами здійснюється на договірних засадах.

Стаття 53. Оплата праці

1. Заробітна плата працівників державних судово-експертних установ, які мають кваліфікацію судового експерта, складається з посадового окладу, надбавок, премій та інших виплат, розмір і порядок встановлення яких визначаються Кабінетом Міністрів України.

2. Особливості встановлення розмірів посадових окладів, надбавок, доплат, премій та інших виплат працівникам (співробітникам) державних судово-експертних установ, які мають кваліфікацію судового експерта та є військовослужбовцями або особами рядового і начальницького складу, визначаються законодавством, що регулює питання грошового забезпечення військовослужбовців та осіб рядового і начальницького складу.

Стаття 54. Щорічні основні, додаткові та інші відпустки

1. Працівникам державних судово-експертних установ, які мають кваліфікацію судового експерта, надається щорічна основна оплачувана відпустка тривалістю тридцять календарних днів у порядку та на умовах, визначених законодавством про працю.

2. Працівникам державних судово-експертних установ, які мають кваліфікацію судового експерта, за кожний рік роботи на посадах керівних працівників, судових експертів, наукових працівників цих установ, по досягненню п'ятирічного стажу роботи з урахуванням попереднього стажу роботи судовим експертом, а також стажу роботи на посадах наукових працівників судово-експертних установ, надається один календарний день щорічної додаткової оплачуваної відпустки, але не більше як п'ятнадцять календарних днів. Порядок надання працівникам державних судово-експертних установ щорічних додаткових оплачуваних відпусток визначається Кабінетом Міністрів України.

3. Працівникам державних судово-експертних установ, які мають кваліфікацію судового експерта, надаються також додаткові відпустки у зв'язку з навчанням, творчі відпустки, соціальні відпустки, відпустки без збереження заробітної плати та інші види відпусток відповідно до закону.

4. Працівники державних судово-експертних установ можуть бути відкликані із щорічної основної та щорічної додаткової відпустки з відшкодуванням непередбачуваних витрат у зв'язку з таким відкликанням відповідно до законодавства.

5. Особливості надання відпусток працівникам (співробітникам) державних судово-експертних установ, які мають кваліфікацію судового експерта та є військовослужбовцями або особами рядового і начальницького складу, визначаються законодавством про проходження служби військовослужбовцями та особами рядового і начальницького складу.

Розділ VII. МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО В ГАЛУЗІ СУДОВО-ЕКСПЕРТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Стаття 55. Міжнародна співпраця під час проведення судових експертиз

1. У разі проведення судової експертизи за дорученням відповідного органу чи особи іншої держави, з якою Україна має міжнародний договір, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, або із залученням фахівців іноземних держав, застосовується законодавство України, якщо інше не передбачено зазначеним договором.

Відповідно до міжнародного договору, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, судові експерти можуть бути залучені на добровільних засадах для проведення судової експертизи в іншій державі.

2. Керівники судово-експертних установ у необхідних випадках мають право за згодою органу (особи), що призначив судову експертизу або сторони у справі за зверненням якої залучений експерт (експерти), включати до складу експертних комісій провідних фахівців інших держав. Такі спільні експертні комісії здійснюють судові експертизи за нормами процесуального законодавства України.

Фахівці іноземних держав можуть брати участь у проведенні судової експертизи лише у складі комісії судових експертів.

Оплата участі фахівця іноземної держави у роботі комісії судових експертів здійснюється замовником судової експертизи.

Стаття 56. Міжнародне наукове співробітництво

1. Судово-експертні установи користуються правом встановлювати міжнародні наукові зв'язки з установами судових експертиз, криміналістики тощо інших держав, проводити спільні наукові конференції, симпозіуми, семінари, обмінюватися стажистами, науковою інформацією, друкованими виданнями та здійснювати спільні видання в галузі судової експертизи і криміналістики.

Розділ VIII. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Цей Закон набирає чинності з дня, наступного за днем його опублікування.

2. Визнати таким, що втратив чинність, Закон України "Про судову експертизу" (Відомості Верховної Ради України, 1994 р., № 28, ст. 232 із наступними змінами).

3. Кабінету Міністрів України протягом трьох місяців з дня набрання чинності цим Законом:

забезпечити прийняття нормативно-правових актів, необхідних для реалізації цього Закону;

привести свої нормативно-правові акти у відповідність із цим Законом;

забезпечити приведення міністерствами, іншими центральними та місцевими органами виконавчої влади їх нормативно-правових актів у відповідність із цим Законом.

**Голова Верховної Ради
України**

